

KITARTÁS

A „KITARTÁS” KÖLCSÖNÖSEN SEGÉLYEZŐ ORSZÁGOS EGYESÜLET HIVATALOS LAPJA

→ MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN. ←

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII. Baross-tér 17.
II. emelet 19.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
TURTSÁNYI VILMOS.

A »Kitartás« egyesület alapszabályait
a nmélt. m. kir. belügyminiszterium
49.452 902. szám alatt hagyta jóvá.

Értesítjük tagjainkat, hogy igazgató-
ságunk a délelőtti hivatalos órákat mint
fölöslegeseket beszüntette és **folyó**
évi július hó 1-től kezdve a
hivatal csak délután 2 órától 6 óráig van
nyitva, mely időben felvilágosításokat ad
és befizetéseket elfogad.

Közgyűlésünk.

Mult hó 24-én tartotta egyesületünk va-
lamint Hitelszövetkezetünk is rendes évi köz-
gyűlését meglehetősen kevés érdeklődő jelen-
létében.

Már pedig lapunk mult számában kifej-
tettekre való tekintettel mindenestre nagyobb
érdeklődést vártunk. Azok a tagtársaink, akik
kezdetől fogva lelkes hivei voltak egyesüle-
tünknek, most is megjelentek, véleményükkel
hozzájárultak az eszmék tisztázásához és be-
ható tanácskozás után mindenki arra a meg-
győződésre jutott, hogy a jelenlegi pangás
nem válik előnyére ennek a szépen megindult
intézményünknek és hogy mindazon hibákat,
melyek még a régi elhibázott rendszerből fen-
maradtak, ki kell küszöbölni, ha azt akarjuk,
hogy egyesületünk hivatásának megfeleljen.
Amint már lapunk mult számában említettük,
ezen a közgyűlésen arról kellett tanácsko-
zunk, hogy miképpen lehetne összhangot te-
remteni a nyújtott kedvezmények és ezekkel
szemben a befizetendő tagdíjak között. Az
most már világos, hogy a díjak nem fedezik
teljesen a kilátásba helyezett illetve biztosít-
ott kedvezményeket, mert míg az idősebb
tagok létszáma alig változik, addig fiatalabb

tagok csak gyéren, vagy egyáltalában nem
jelentkeznek és ezáltal az egyesület vagyona
mindég nagyobb terheket kénytelen viselni,
mert hiányzik a természetes szaporodásnak
felfrissítő és kiegyenlítő hatása. Ezen segí-
teni kell, ha még áldozatok árán is. Ez mind-
nyájunk előtt világos volt, csak a felett kelet-
kezett vita, hogy a kedvezmények csökkentése
vagy a díjak emelése útján találjon ez a kér-
dés megoldást. Ez iránt azonban megállapo-
dásra nem jutott a közgyűlés, mert míg a
fiatalabb tagok készséggel hoztak volna áldo-
zatokat az idősebb tagokért, addig ezek a
saját érdekükben sem igen hajlottak a kér-
désnek ilyen megoldásához. Pedig most is
csak a fiatalabb tagok által fizetett díjak fe-
leslege pótolja azokat a hiányzó összegeket,
melyeket az egyesület az idősebb tagok biz-
tosítására ráfizet. De még ez sem elegendő,
mert mint említettük új tagok nem jelent-
keznek.

A közgyűlés tehát utasította az igazgató-
ságot egy vagy több oly tervezet kidolgozá-
sára, melyek az egyensúly helyreállítására
alkalmasak és azoknak egy rendkívüli köz-
gyűlés elé terjesztésére, mely azután hivatva
lesz dönteni a felett, hogy a jövőre nézve
milyen intézkedések szükségesek, illetve mi-
lyen módosítások történjenek az alapszabá-
lyokon. Az így egybehívott közgyűlés azután
hivatva lesz határozni a felett, hogy elfo-
gadja-e az igazgatóságnak tervezetét, vagy
pedig más alkalmas megoldást kíván életbe
léptetni.

Itt azonban nem átmeneti intézkedések-
ről, melyekkel ideig-óráig segíthetni a jelen-
legi helyzetet, hanem oly gyökeres reformról
van szó, mely az egyesületet ismét életképesse
teszi és a megváltozott viszonyokhoz mérten
oly szervezetet létesít, mely vonzóvá és kivá-
natossá teszi mindenkire nézve azt, hogy tagja

legyen az egyesületnek. Magától értelődik, hogy alapelvül a jelenlegi kedvezmények fentartását kell venni, módosítások legfeljebb a kedvezmények életbe léptetésének ideje és a fizetendő díjaknak megfelelőbb kiszámítása tekintetében történhetnek. De lehet arról is szó, hogy a jelenlegi kedvezmények részben más közelebb fekvő előnyökkel pótoltsanak és egyesületünk egészen a kölcsönösség elvére alaptassék.

A lapunkban közzétett mérleg eléggé világosan mutatja, hogy egyesületünket semmiféle fentartási költségek nem terhelik, a mi költség ott ki van mutatva, az tisztán a lap és azon kiadásokra szorítkozik, melyek azzal össze vannak kötve. Az egyesület nem fizet tisztviselőket, nem fizet házbért, mindamellett bevételei nem fedezik azokat a kiadásokat, melyeket a tagok biztosítására fizetnie kell, mert a sok tulkoros tag mellett alig van fiatalabb tagszaporulat, melynek befizetései némileg hozzájárulnának a terhek csökkentéséhez. A jelenlegi helyzet csak oly átmeneti intézkedés volt, melyet az igazgatóságnak jobb híján mindaddig fen kellett tartania, míg a kérdés gyökeres megoldása lehetővé válik. Ennek az ideje most érkezett el. Az igazgatóság utasításához mértén be fogja mutatni erre vonatkozó terveit és számadatokkal igazolni fogja azt is, hogy az alapító és régi tagok, a kiket koruknál fogva más intézet nem vehetett volna fel tagjai sorába, mily mértékben terhelik az egyesület vagyonát, illetve milyen hozzájárulásra volna szükség, hogy a jelenlegi állapot minden kockázat nélkül fenttartható legyen. Ha azonban az idősebb tagok a hozzájárulásra nem volnának hajlandók, akkor nem marad más hátra, mint az alapszabályoknak gyökeres átdolgozása mellett a kedvezményeknek megszorítása illetve hosszabb időszakokra való kitolása, vagy pedig a tagoknak minden bekövetkezett halálesetnél egy bizonyos hozzájárulása, mely összeg hivatva lenne a díjkülönbözeteket fedezni. Mindezeket pedig azért bocsájtjuk már most közzé, hogy mindenkinek módjában álljon hozzászólni, illetve észrevételeit a vezetőséggel közölni, mely terveit annak idején szintén közzé fogja tenni, hogy a tagok teljesen tájékozva legyenek arról, a mi a közgyűlés tárgyát fogja képezni.

A mostani közgyűlésen azon sajnálatos tapasztalatot is tettük, hogy tagjaink nagy része még ma sincs tájékozva sem jogairól sem pedig kötelességeiről. Nem ismerik a kezükbe adott kötvény tartalmát, nem ismerik

azokat a kedvezményeket, melyekre igényt tarthatnak, mert évek óta még nem találtak időt arra, hogy kötvényeiket figyelmesen átolvassák és tudomást szerezzenek azoknak tartalmáról. Még most is olyan kérdések kerültek a közgyűlés elé, melyeket számtalanszor lapunkban megvitattunk és egyesek olyan kedvezményekről álmodoztak, melyek évek előtt töröltettek.

Ez ismét arról tesz tanuságot, hogy **egyesületünk havi közlönyét alig olvassák** és vezetőségünk beható megfontolás tárgyává teszi, hogy ily körülmények között a lap költségei nem e hiábavaló kiadást képeznek, melyet jobb célra lehetne felhasználni. Nagyon közel áll, hogy ez a részvétlenség is egyik oka annak, hogy nem szaporodunk, mert tagjaink semmiféle törekvést nem fejtenek ki egyesületünk ismertetésére és terjesztésére.

EGYESÜLETI ÜGYEK.

Az egyesület tagjait megillető kedvezmények:

Egyesületi tagjaink a következő kedvezményekben részesülnek:

1. Minden tag halálesetre a Dordrecht életbiztosító társaságnál van biztosítva, mint a kezei közt levő és a társaság által kiadott kötvényben részletezve van. Ha a tag bármely okból baleset ellen már nem biztosítható, a baleset folytán beállott halál esetére is megkapja a kötvényben annak módozatai szerint biztosított összeget.

2. Minden tag 60 éves koráig a „Providentia“ általános biztosító társaságnál ezen társasággal kötött szerződés értelmében és a társaság általános biztosítási feltételeinek keretében baleset ellen van biztosítva még pedig:

a/ baleset folytán bekövetkező halál esetén 1000 illetve 2000 korona erejéig,

b/ baleset folytán beállott teljes vagy részleges állandó munkaképtelenség esetére a tag 1000, illetve 2000 korona arányában meghatározott százalék szerinti összeg erejéig.

Minden baleset, annak megtörténte után legkésőbb 24 óra alatt a szerkesztőségnek okvetlen bejelentendő.

3. A tag belépésétől kezdve úgy peres, mint perenkívüli ügyekben az egyesület ügyésze által a készkiadások megtérítése ellenében képviseltetik.

4. Az egyesület közlönye minden tagnak belépésétől kezdve díjtalanul megküldetik.

5. A tagok kellő biztosíték mellett a „Ktartás Takaré- és Hitelszövetkezet“-től kölcsönt vehetnek igénybe.

Segélyezések kimutatása.

Halálozási segélyek:

Lapunk 5. sz. kimutatott segélyösszeg K 167,600 -

Ujabb segélyek:

127. Nagy Ferencz, Vác, a tag halála után (árvaszékhez)	1000 K.
920. Baja József M.-Bogát, a tag halála után (árvaszékhez)	1000 K.
1121. Zselkei László Hosszun ező, a tag neje halála után	300 K.
305. Tóth Károly Budapest, a tag halála után	1000 K.
4402. Daraban Szilárd Besztercze, a tag halála után	1000 K.
798. Vincze Árpád Szabadka, a tag halála után	1000 K.
1547. Szántó Zsigmond Arad, a tag halála után	1000 K.

Balesetsegélyek:

Lapunk 5. sz. kimutatott segélyösszeg K 42,727.93

Tagjainkhoz. *Felkérjük tagjainkat, hogy a biztosítási díjakat legkésőbb minden hó 10-ig annál is inkább fizessék be, mert a fizetések elmulasztásából eredő hátrányokért a vezetőség semmiféle felelősséget nem vállal. Az alapszabályok értelmében ugyanis mindazon tagok, akik 30 napig befizetéseket elmulasztják (alapsz. 12. §), a tagok sorából törölendők és ez által minden igényüket a biztosítási összegre elvesztik.*

Erre való hivatkozással tehát ismételten figyelmeztetjük tagjainkat, hogy a fizetéseiket saját érdekükben a legpontosabban teljesítsék.

Az igazgatóság.

A MÁV. új beruházásai.

Kossuth Ferencz kereskedelmi miniszter törvényjavaslatot készített a m. kir. államvasutak hálózatán szükséges beruházások és a beszerzendő forgalmi eszközök költségeinek, továbbá az állami vasgyárak beruházási költségeinek fedezéséről, melyet Wekerle Sándor miniszterelnök terjesztett a képviselőház elé. Kossuth a javaslattal programjának újra egyik legjelentősebb pontját váltja valóra s így az államvasut forgalmi képességét czéltudatos beruházások által ismét minden irányban biztosítani kívánja.

A Kossuth Ferencz által benyújtott törvényjavaslat értékelésére legfontosabb az 1896—1905. évi tőkebefektetésekről és az ezen években elért forgalomról és üzleti összbevételekről szóló adatok összehasonlítása. Ezek szerint az előző évvel szemben 1902-ben 1.67 százalék, 1903-ban 1.23 százalék, 1904-ben 2.07 százalék, 1905-ben 1.79 százalék,

1906-ban 1.96 százalék és 1907-ben 2.39 százalék a tőkeemelkedés. Míg a máv. zárszámadása szerinti üzleti összbevétel az előző évvel szemben 1902-ben 3.3 százalék, 1903-ban 3.9 százalék, 1904-ben 4.6 százalék 1905-ben 6.7 százalék, 1906-ban 10.4 százalék és 1907-ben 7.9 százalékkal emelkedett. Amint látható tehát, egyszerűen az eredmények bizonyítják, hogy a befektetések nem történtek arányosan a forgalom fejlődésével és az összbevétel emelkedésével. Ez a körülmény okozta a szükségleteknek fölhalmozódását és azokat a sajnálatos, közgazdaságunkat érzékenyen károsító hátrányokat, melyek a waggonhiány és a forgalom lebonyolításából származtak és most már évek óta mind nagyobb mérvet öltöttek.

A törvényjavaslatot egészben véve alább vázlatosan ismertetjük:

A törvényjavaslat négy részből áll s összesen 237.236,188 kor. 44 fill.-t kitevő összegekről rendelkezik. Nevezetesen:

1. a m. kir. államvasutak 1908—1910. évi építkezéseire	110.200,000 kor. — fill
és a m. kir. államvasutak 1908—1911. évi forgalmi eszköz-szükségeire és ezekhez tartozó felszerelésekre	92.230,000 > — >
2. az állami vasgyárak kibővítésére és felszereléseinek kiegészítésére	12.806,000 > — >
3. az 1904. évi XIV. t.-cz.-kel engedélyezett építkezéknél felmerült tulkiadásokra és megszerzésekre	10 207,268 > 84 >
4. az 1907. év folyamán megvásárolt 3175 tcherkocsi árának kifizetésére	11.692,920 > 60 >

Budapesten a következő fontosabb építkezéseket tervezik:

A Budapest-nyugati tehervonatu vontató-telep kihelyezése Rákos rendező pályaudvaron túl, a székesfőváros határára	6.000,000 kor. — fill.
Az új személy-pályaudvar egy részének előállítása Rákos rendező pályaudvar szomszédságában	1.800,000 > — >
A központi szertár kitelepítése Budapest—Ferenczváros pályaudvar szomszédságába	1.900,000 > — >
Budapest—Józsefváros állomáson vágányok és rakodó területek a központi szertár helyén	500,000 > — >
Budapest-nyugoti pályaudvaron a fűtőház egy részének kitelepítése a szén-pályaudvar és új szertár építése folytán felszabaduló területeknek berendezése az árukezelés céljaira	400,000 > — >

Budapest-nyugoti pályaudvarnak a kertterület felhasználásával való bővítése a személyforgalomnál fennálló nehézségek enyhítésére	2.000,000	> — >
Budapest-Lipótváros állomáson raktár, szénecsuzdák és vágány	180,000	> — >
Budapest-Kelenföld állomáson vágány és átrakodó	200,000	> — >
Az összekötő vasuti hidnak két új vágányra való kiépítése	6.000,000	> — >
A budapest-balparti körvasuton Rákos és Rákosrendező között állomás közbeiktatása Rákosszentmihály község határában	320,000	> — >
Rákos állomás bővítése	400,000	> — >
Rákos rendező pályaudvar bővítése II. részlet	700,000	> — >
Kelenföld-dunaparti vontató vágány kiépítése	500,000	> — >

A törvényjavaslat 2. §-a felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy az állami vasgyárak kibővítésére és felszerelésének kiegészítésére 12,806.000 koronát vehessen igénybe. A kért hitelből a következő létesítményeket tervezik:

a) lakógyármunkái az államgépgyár munkásai részére	5,000.000	kor. — fill.
b) a budapesti gépgyár termelőképességének fokozása	4,500.000	> — >
c) a diósgyőri gyár termelőképességének fokozása	2,287.000	> — >
d) a zólyombrézói gyár termelőképességének fokozása	251.000	> — >
e) a vajdahunyadi gyár termelőképességének fokozása	368.000	> — >
f) a nagybáttonyi kőszénbánya termelőképességének fokozása	400.000	> — >

A 3. §. törvényes felhatalmazások alapján eddig végzett munkáknál felmerült hiteltulépéseknek és a waggonok vásárlásának jóváhagyására vonatkozik. A 4. §. a különböző analog törvényekben előírt vagy a jövőben előírandó hitelek közti átruházási jog megadására vonatkozik. Az 5. §. a folyó évben felhasználható hitelek szabja meg, a 6. §. pedig felhatalmazza a pénzügyminisztert, hogy a javaslatban foglalt szükségletek összesen 237.236,189 kor. 44 fill. fedezése végett koronáértékre és 4 százaléknál nem magasabb kamatra szóló adómentes járadékkötvényeket bocsásson ki. Az utolsó 7. §. a kereskedelmi és a pénzügyi ministerekre bizta kihirdetés után a törvény végrehajtását.

Itt említjük meg, hogy Kossuth Ferencz törvényjavaslatot terjesztett elő a Kassa-oderbergi vasut által felveendő 46,5 millió korona kölcsön engedélyezésére vonatkozólag.

Hogyan óvakodjunk a tüdővészről?

Irta: *Okoicsányi-Kuthy Dezső dr.**

(Folytatás.)

Télen tehát gyakran, napjában többször kell szellőztetni (lefekvés előtt is mindenestre), nyáron pedig legjobb, ha éjjel-nappal tárva vannak az ablakok, vagy legalább a szoba egy ablaka.

A világosságot elfogni az ablaknyílásba állított virággal, az ablakra tett függönnyel, nem okos dolog. A függöny, mint porfogó is, egyáltalán kerülendő.

A szoba padlója fölmosható legyen, tehát legalább is deszkázott. A száraz söprés helyett czélszerűbb a padlót nedves ronggyal feltörölni; a hol gyöngéledő vagy éppen köhögős ember él, ott mindenestre így kell tisztogatni, hogy *port ne verjünk*.

Semmiféle *pokrócz, szőnyeg* ne fekdjék a padlón, mert ez csak *porgyűjtő holmi*.

A szobába lépő alaposan *tisztogassa* meg odakinn a *cipője, a csizmája talpát*, legjobb egy *vizes rongyhoz való dörzsöléssel*, hogy sarat, port, esetleg köpést, a mi az utcán ráragadt, be ne hordjon a lakásba, a hol főképpen a kívülről becipelt köpet — mert a napsugár minden sarokba oda nem fér — veszedelmet hozhat. Leghelyesebben tesz, aki az előszobában, konyhában, pitvarban hagyja a lábbelijét, a mivel kinn járt s a szobájába házicipőben, papucsban lép, akár csak a török a templomba. (Kell is, hogy a lakószoba a tisztaság temploma, szentélye legyen!)

Hogy a nedves lakás nem egészséges, ma már mindenki tudja, de hogy ez jórészt onnan van, mert a napfény hiánya és a nedvesség a legjobb érlelő a betegségek okozó csiráknek és mert a nedves fal egy csöpet sem szellőzi a szobát, mivel nincsenek meg a természetes finom likacskaik (pórusai) — ezt már kevesebben tudják s így jó megemlíteni.

A *munkahelyiség* is olyan elbírálás alá esik, mint a lakószoba. Ott is tágasság, világosság, szellőzés, fölmosható padló, tisztaság kell, hogy épen maradjon benne az egészség. A munkaadók ma már mind jobban gondoskodnak is róla, hogy tényleg olyan legyen a műhely, mint a minőnek azt az egészség-tudomány követeli. De a munkástól is sok függ; kell, hogy a testi jóvoltára ő maga is vigyázzon. A legfőbb szabályok közül való, hogy a ki porban dolgozik, mindig az orrán át vegyen lélekzetet, mert az orr megszűri a portól a levegőt; aztán meg a kezét evés előtt mindig gondosan mossa meg a kézzel munkálkodó ember s a műhely padlójára soha ki ne köpjön.

Szabad idejét okos, előrelátó ember nem tölti zárt helyen, pláne füstös korcsmában, kávéházban, hanem amikor csak engedi az időjárás, télen is, nyáron is, a *szabadban szórakozik*. A világ legegészségesebb népe az angol, a kik közt felényi a tüdővész, mint közöttünk, nem kártyaasztal mellett, hanem sétákkal, kirándulással, szabadban folyó labda- és más játékkal, víz melletti helyen csónakázással, télen korcsolyázással, szánkázással stb. mulatja magát.

Meg is edződik ezáltal, *megeősödik*, nem hogy

*) Mutatvány szerzőnek hasonló czimen megjelent népoktató füzetéből. Kiadta *Mai Henrik*, Budapest (Museum-körút), 1908. Ára 60 fillér, orvosoknak, tanítóknak, lelkészeknek, társasköröknek és kaszinóknak terjesztés czéljára 30 fillér.

elpuhulna hülékennyé válnék! *A tüdőrészt pedig olyan ember kapja meg leghamarabb, a ki könnyen meghűl.*

A test edzését, meghülések ellen való megvédését, a sok szabad levegőn létel mellett legjobban a hideg vízben mosdás, fürdés mozditja elő. A hol folyó, patak, tó van, ott az enyhe évszakban minél bővebben kell élni az alkalommal, hogy sekélyes helyeken az uszni nem tudók is hűvös fürdőt vegyenek, gyermekeinket pedig lehetőleg mind uszni taníttassuk. Erre ma már vidéki helyeken is többnyire megvan a lehetőség. A hol nincs nagyobb víz, ott a *kut állott vizével mossa le magát mindenki naponta reggel tetőtől-talpig*, gyorsan végigdörzsölve vagy dörzsöltetve magát a vízbe mártott törülközővel vagy lepedővel.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A fűtő szövetség hivatalos lapjának a »Vontatás«-nak megjelent a 2. száma, a mely a nagy arányokban megindított szervezkedés első lépéseiről számol be. Az ország minden részéből közöl tudósításokat, a melyek mindegyike az eszme terjedését jelenti. Kívánjuk, hogy a nagy kedvvel megindult munka, kitartóan folytatódjék, míg teljes eredmény nem jelenkezik.

A választmányi ülés az alapszabályokban kikötött 3 évi tagsági kötelezettséget 1 évre szállította le s így megfelelt a számos oldalról felhangzott indokolt óhajoknak. Látjuk, hogy a szövetség a szervezkedésben eleven, mozgékony s a kellő körültekintéssel mindig a helyes utat találja el. Ez szép reményre jogosít a továbbiakra nézve.

Gyermekrabló sas. Rendesen mesebeszédnek mondják, hogy a kőszáli sas gyermekeket is elragad. A napokban ez az eset mégis megtörtént. Langsenben egy tizenhét hónapos kis gyermeket, amint a szabadban aludt, egy sas felragadta. A faluban rögtön észrevették a bajt és akik tudták, hogy hol van a sas fészke, siettek fel a hegyre, remélvén, hogy még életben találják a szegény apróságot. Meg is találták öt később a fészkekben, de iszonyuan szétroncsolva, holtan.

Rabszolgavásár. A czári birodalomnak vannak még oly félreeső zugai, ahol a rabszolgavásár barbár intézménye még mindig virul. A hatóságok jól tudják ezt, de szemet hunynak előtte. A Kaps vidékén levő Sumba völgyben évente többször van embervásár. Főleg elrabolt perzsa nőket adnak el, akiket különféle munkára lehet felhasználni, mert igen ügyesek. Persze rabságba ejtett férfiakat is eladnak, akikkel a vevők rosszabbul bánnak még barmaiknál is. Az orosz kerületi főnökök, Ussakovszkynak tudomása van erről, és hogy tessék, lássék, tett ellene gátló intézkedéseket, de azért az embervásár folyik tovább. Hogy is nem, mikor maga egy csendőrhadnagy is, egy Hoffenhausen nevű német származású orosz szintén vásárolt nemrégiben egy perzsa rabszolgánót

Megevett egy kalapot. Párisban most jól mulatnak egy uron, aki kellő komolysággal azt állítja, hogy ő egy női kalapot evett meg. Mikor kérdezték, miként lehet ez, elmagyarázta »A napokban egy postacsomagot kaptam, melyben három ten-

geri fecske feküdt. Ugyancsak sivar vadász-zsákmány, gondoltam magamban, de minthogy ajándéklónak nem rézik a fogát, odaadtam a szakácsnőnek, csináljon belőle valamit. El is készítette, szalonnával megspékeltte, finom mártást adott hozzá és bár nem valami nagyon izlett, mégis megettem. Másnap kapok a barátomtól egy levelet, melyben arra kér, hogy a három tengeri fecskét, legyenek oly jó, tömessen ki, mert azt feleségének új kalapjára különleges dísznek szánta.«

A különcz Mark Twain. A nagy amerikai humorista a télen, mikor az utcákon jeges szél dühöngött, fehér flanel öltözetben ment a kongresszus ülésére. Persze mindenki csodálkozott ezen és csakhamar egy sereg fiatal képviselő vette körül. tréfásan kérdezve, vajjon öreg korára új divatot akar-e teremteni. »Eszem ágában sincs — felelte Mark Twain — de nem látom át, miért keil az embernek a természet utmutatása ellenére csupa egyhangu szürke színű mezbe bujni. Miért nem érvényesül öltözetünk is az a színváltozatosság, amely a természetben kifejezésre jut? Mikor nyilvános alkalmakkor a férfiakat csupa feketében látom, mindig holló- és varjusereg jut az eszembe. A legczélszerűbb öltözet, amit valaha láttam, a Sandwich-sziget lakóié — tette hozzá a humorista. — Ott ugyanis különös ünnepi alkalmkor senki sem vesz magára egyebet, csak egy — szemüveget.

A perzsa sah otthon. Mussaffir Eddin, a perzsa sah, nagy beteg és alighanem már utolsó napjait éli. Ez alkalommal angol lapok felelevenitenek egyes epizódokat a sah életéből és háztartásáról. A sah palotájának berendezése a keleti pompa valóságos csodája. Trónszéke vakító drágakövekkel van díszítve, amelyeknek értékét 40–60 millió koronára becsülik. A trónteremben van a híres földgömb, melyet a mostani sah atyja készíttetett és melyen minden ország más és más drágakövel van kirakva: a tenger zöld smaragddal, Perzsia türkizzel, India amethisttel, Afrika rubinnal, Angol- és Franciaország gyémánttal. A sah ennyi pompa között valósággal lomposan él. Szürke házikabátját egész nap hordja, abban fogadja ministereit, abban sétál gyönyörű parkjában. Legjobban papucsban szeret járni és még a koronatanácsokon is teljes házi öltözetben jelenik meg. Mondják, hogy első nejét azért üzte el az udvarból, mert a szemére hányta neki, hogy napokon át nem mosakodik. A sah naponta hat órát szentel az államügyeknek, minden fontosabb levelet maga diktál, minden táviratot felvoivastat magának, a munkából tehát kiveszi a maga részét. A sah nagyon gyanakvó természetű és minthogy sok ellensége van, attól fél, hogy megmérgezik. A konyha tehát egyik herczeg gondjaira van bízva, akiben az uralkodó feltétlenül megbizik. Minden étel lepecsételt ládikában hoznak a sah asztalára, nehogy a konyhától a sah ebédlőterméig vezető uton valaki mérget hintsen bele. Minden ebédje negyvenötven apró fogásból áll, de alig éri meg többet öt-hatnál. Minthogy Perzsiában villát és kést az étkezésnél nem használnak, a sah is ujjával eszik. A sah szenvedélye a fotografálás és napjában husz-harmincz felvételt is csinál. Naponként egy órát a kertben tölt, ahol kézi ásót és kapát vesz kezébe és egyes virággyakat maga rendez. A sah mindenben mértékletes, nem úgy, mint az apja, aki a bor

elvezetének tulságosan is hódolt. Mussaffir Eddin háremében mindössze hatvan hölgy van, míg apja közel 1700 hölgyet tartott.

Aforizmak. Egy szellemes osztrák író, Unger József, aki kiváló jogtudós is, a napokban »Tarka megjegyzések« címmel egy kis kötetet adott ki. Az ügyes munkában több érdekes aforizma is van, amelyekből itt közlünk néhányat: »Aki a hizelgéseket elbirja, az nem érdemli meg, — aki megérdemli, nem birja el.« — A legfontosabb nőkérdés a férjkérdés.« — Hányszor mossa egyik kéz a másikat és mégis mind a kettő piszkos marad.« — »A görög a szépség nyelve, a latin méltóságé, az olasz a szerelmé, a francia a kecsességé, a spanyol a büszkeségé, az angol a humor nyelve.

Az ember bőre. Korunk legkiválóbb orvosainak egyike minap azt a kijelentést tette, hogy a betegség magában nem csapás, hanem a természet jótéménye, amely az egészségért való testi küzdelmet juttatja kifejezésre. Ha nem volna betegség, az egészség állapotának legkisebb zavara is halálos lenne. Sokan különösnek és szokatlannak találják ezt a kijelentést, de alapos megfigyelés és gondolkodás után mindenki el fogja ismerni jogosultságát. Vegyük csak például a bőrbetegség jelenségeit a skarlátnál és kanyaronál. Ha ennek a betegségnek a külső jele hiányoznék és ha nem volna láz, amelynek segítségével majdnem fizikai pontossággal lehet a betegség fokozatát megállapítani, akkor a szegény betegek állapota igen válságos volna. A bőr a test egészségének az őre. A legtöbb megbetegedésnél a bőr juttatja tudomásunkra a betegség nemét és forrását. Egy newyorki kórház jeles orvosa, dr. Bulkly, a rákbetegség híres kezelője, a bőr figyelmeztető jeléről igen tanulságos értekezést írt egyik amerikai orvosi szaklapba, amelyben mindazokat a betegségeket felsorolja, amelyeket a bőr elváltozásáról lehet megismerni. A tudományos értekezés az ekcéma fejtegetésével kezdődik. Dr. Bulkly érdekes példákkal magyarázza, hogy milyen veszedelmes következése lehet annak, ha a betegséget nem ismerik föl. Ezekkel a példákkal bizonyítja továbbá, hogy a bőrbetegséget többnyire tévesen kezelik, mert csakis bőrkiütésnek, nem pedig egyszersmind az egész testi szervezet megbetegedésnek tekintik. A kiváló orvos azt állítja, hogy az ekcéma majdnem mindig az idegrendszer fizikai bomlását jelzi. A beteg gondos megvizsgálása igen sokszor életmódjának komoly hibáit tárja az orvos szeme elé s elárulja, hogy ezeknek a hibáknak a folytatása lehetetlenné teszi a teljes gyógyulást. Egy másik bőrbetegség, amelyet a tudomány akné, a köznyelv pedig pörösenés néven ismer, igen el van terjedve. Ezt a betegséget ritka kivétellel csak félvállról veszik, alig ügyelnek rá és általánosan a fiatal korral járó kellemetlen jelenségnek tekintik, ahelyett hogy benne a bőr figyelmeztető jelét látnák. Ez a bőrkiütés igen gyakran nagy anyagcserezavarnak a biztos jele, amely a hibás életmóddal és táplálkozással van összefüggésben. A betegség kezelése tehát hibás volna, ha az orvos csak a bőrkiütést, nem pedig az egész embert akarná gyógyítani. Még felületesebben bannak az emberek az ugynevezett sömörrel, amelyet némely vidéken egyenesen az egészség kiütésének tartanak, mivel e beteg teljesen egészségesnek látszik. Pedig éppen ennek a kiütésnek hosszabb tartama, vagy többszöri ismétlődése okozza a

veszedelmes idegkimerülést. Nagyon sokat lehetne még mondani a bőrnek más beteges elváltozásairól, amelyeket nem lehet mind megnevezni, csak egyet kell még ezek közül kiemelni, amelyet szintén teljesen jelntektelennek tart a közhit: a kelés. Erről azt szokták mondani, hogy mennél több keletkezik a testen, annál egészségesebb az ember, mivel a kelés megtisztítja az embert a rossz nedvekről. Pedig azt a betegséget is komolyan kellene venni, mert a genny-bakteriumok jelenléte a testen mindig nagyon veszedelmes és a megfertőzést igen előmozdítja. Ezért a bőr figyelmeztetésére mindig kellene ügyelni és az orvosoknak nem volna szabad elmulasztania, hogy figyelmét a beteg közérzésére is kiterjessze.

A szem. Ismeretes egy természettudósnak az a mondása, hogy egy optikus sem vállalkoznék oly alkalmatlan készülék elállítására, mint amilyen az emberi szem. Általában a szem látóképessége gyöngül meg leghamarább a korral, s a történelem számos olyan esetet jegyzett fel, amikor híres férfiak úgy az ő- mint az új-korban magas életkort értek el, anélkül, hogy más szervük meggyöngült volna, mint a szemük. Mózes öt könyvében azonban a következőket olvassuk: »És Mózes százhusz éves lett, amikor meghalt. Szemei nem voltak megtörve s ereje a régi volt.« Ezenkívül is egész sereg adatra akadt a tudomány, amely amellett bizonyít, hogy sokszor az aggyastyanok is teljes birtokában vannak szellemi képességeiknek. Érdekes, hogy az ilyen esetek főleg az alacsonyabb emberfajoknál gyakoriak, aminthogy ezeknél általában sürűbben fordul elő a magas életkor, mint a kulturnépeknél. A Popular Science Monthly például említést tesz egy néger nőről, aki 1906. januárjában halt meg Filadelfiában és egészen jól emlékezett arra, hogy Valley Forgeban látta a nagy Washington. Ekkor pedig rokonai állításai szerint, 135 éves volt. Továbbá 1885-ben egész sereg kaffer élt még, akik harcizoltak 1818-ban. Burton megismerkedett egy törzsfőnökkel 1857-ben, s már mint nagyon öreg embert írja le. Tizennyolcz évvel később ismét találkozott vele. Még ekkor is törzsfőnök volt s az elmúlt tizennyolcz év nyomát alig lehetett rajta észrevenni. Hasonló esetet tapasztalt Délamerikában Humboldt is. Limában tartózkodott s éppen ebben az időben halt meg ott egy indián, aki 143 éves lett. Ez 130 éves korában megvakult, de amíg csak valamit látott, naponta három-négy mértföldet gyalogolt. Humboldt elmondja még, hogy öt éves mexikói és délamerikai tartózkodása alatt sohasem látott törődött öreg embert. Ezek a megfigyelések természetesen egységes fajokra vonatkoznak, míg olyan népeknél, ahol a faj keveredett, ez nincs így, nem szólva azokról az európaiakról, akik tropikus vidéken telepedtek meg. Igen nevezetes, agykori erejét tekintve, az amerikai Work Dávid, aki 1905-ben mint 102 éves ember halt meg Fredricktonban. Községében mindvégig nevezetes szerepet játszott s utolsó perczéig élesen látó szemei voltak.

Rabok kiváltása. A középkorban töméntelen ravaszszággal jártak el a rabok kiváltása körül. Fel- emlitünk egy esetet, mely abban az időben sok diplomáciai tárgyalásra adott okot. Szócs Gergely nevű egrí huszár 1567. július 11-én Forgács Simon egrí főkapitánnyal megszerződött, hogy a budai Mojzes nevű gazdag kereskedőt kézrekeríti. Mivel ezidőben a törökkel kötött fegyverszünet még ér-

vényben volt s a békealkudozások javában folytak. Forgács a zsidó ügyét a haditanácsnak is bejelentette. Azután Szőcs Gergelyvel együtt Bécsbe ment, hol a haditanács előtt új egyezséget kötöttek, mivel a zsidó sarczából az is részt követelt. Forgács elegendő huszárt bocsátván Szőcs Gergely rendelkezésére, ez munkához látott. Hogyan kerítette kézre Mojzes zsidót, nem tudjuk; azonban Musztafa budai pasa 1567. szeptember 9-én már panaszkodik Salm generálisnak, hogy »ismég ottan hamar Keviből egy áros zsidót lopának ki«. Szeptember 24-én ugyanő már követeli Miksa királytól, hogy az ellopott zsidót adják ki, mert különben a budai zsidók a szultánhoz mennek panaszra. Mivel Musztafa pasa a zsidó kiadását mindig hevesebben követelte, a király nem tehetett egyebet, minthogy meghagyta Forgácsnak, hogy a zsidót bocsássa el Eger várából. Forgács azonban azt felelte, hogy Mojzes nevű zsidó rab Egerben nincs. Erre a budai pasa követelésére biztosok mentek oda, hogy a törökök megbízottjaival együtt meggyőződjenek róla, csakugyan nincs-e ott Mojzes? Gondolhatjuk, hogy hiába keresték. Mivel azonban Mojzes nemsokára levelet írt Eger várából, újra biztosokat küldtek ki, de újra csak nem találtak ott a zsidót. E különös dolognak magyarázatát maga Mojzes így adja elő: »Forgács megesküdött, hogy engem sohasem látott, rólam sohasem hallott; pedig az ő emberei loptak el engem Ráczeviből s egyenest Eger várába vittek. Mikor a biztosok engem ott kerestek, akkor Szarvaskőre vittek s ott jól megkinoztak. Mivel félték, hogy itt is megtalálják, Turutza nevű városkába czipeltek és ott Tiputi István nevű nemes elrejtett. Egész télen ott voltam. Mikor ő felsége emberei jöttek keresni, ismét elrejtettek. Majd Bathory Istvánhoz küldöttek, de ő nem volt otthon, kapitánya pedig el nem fogadott. Erre Új helybe vittek. Majd mikor a vizsgálat elmúlt, ismét Eger várába szállították. Azt hívték, hogy a biztosok még itt vannak, éjjel-nappal ordítottam, hogy kiáltásomat meghallják. Ez is hiába volt, mivel lánczot tettek a nyakamra. Karácsonykor Bécs felé vittek, de Bécsbe nem bocsátották, nehogy ő felsége elé juthassak«. Mivel ezalatt Mojzes tudta nélkül kilenczezer forint sarczot fizettek érte pénzben szabadon bocsátották. Most meg a budai pasa a pénzt kezdte követelni. De erre hiába várt, mert Forgács, a haditanács, meg Szőcs Gergely osztották szét egymás közt a pénzt. S ezen nem lehetett segíteni. Jellemző az osztozás módjára, hogy Forgács 5000 forintot, a haditanács 1000 forintot vágott zsebre, a többit Szőcs kapta. Bizony, így ment ez abban az időben.

A kámfor. A kámfort leginkább a kámforfából nyerik és nem más, mint étherikus olaj, mely a kámforfában fejlődik. Szintelen, sajátos szaga, könnyen ég. A kámforfa hazája Japán és Kína. Legtöbb kámfort Formóza szigete szolgáltatja. A nagy külkereskedelem innen viszi a legtöbb mennyiséget. A kínaiak már mintegy 200 évvel ezelőtt szállották meg e szigetet és nagyban föllendítették a rizs és teatermelést, mely természetesen a kámfortermesztés rovására történt. Formozának ősnépe, mely a maláji fajhoz tartozik, a műveltségnek igen alacsony fokán áll és mindig hátrább és hátrább vonult az idegenek és a kultúra elől, a sziget belsejének magas hegyei közé. És így a kámfort termő helyekhez — melyek a sziget belsejében vannak, —

igen nehezen lehet hozzájutni. A kámforkészítéshez szükséges fakat már akkor döntik le, mikor alig 3–4 láb átmérőjű vastagságra nőttek. A levágott fának felsőbb részét, mely kevés kámfort tartalmaz, rendszeren a helyszínén hagyják és csak akkor értékesítik, ha olcsó közlekedési helyen például nagyobb folyó mellett fekszik, ekkor leusztatják az olcsóbb vidékre, ahol azután más ipari célokra használják fel. A kámforpárolók szerteszét allanak a kámforfa erdőkben és legnagyobb részt igen egyszerű, mondhatni kezdetleges szerkezetűek. De nemcsak ebből a kámforfából szerzik a kámfort, hanem előállítják az óriási törzsű *Dyralanops camphorifák*ból is, mely különösen Szumátra és Borneó szigetén honos, melynek termékét, mint — az általánosan ismert pacsulira emlékeztető — kellemes illatu füstölő anyagot, csak vallásos és más ünnepi szertartásokon használják. Ez a borneói kámfor, amely a nevét Szumátra sziget egy városától, Barosztól kapta. Ez a kámforfaj igen keresett és drága árucikk és a kínai piacokon 80-szorta drágább, mint a másik. Így tehát nem csoda, ha ebből Európára semmi sem jut. Japánból közönséges kámforból évenként körülbelül 26–32 ezer métermázsát visznek ki Formóza szigetéről pedig 2–11 ezer métermázsát, melyből egyedül Németországba körülbelül 5 millió korona értékű kámfort vittek be.

A kancsalitás. Sok szó esett már tudós orvosok körében arról, öröklődik-e a kancsal állapot vagy nem. Ennek szentel most egy német tudós hosszadalmas cikket a *Münchener Med. Wochenschrift*-ben. Azzal a szentenciával zárja, hogy erősen öröklődő valami a kancsalitás. Állítása igazolására utal egy ottani közismert családra, melyben már a 6–7-ik generáció is kancsalit és fog is bizonyára kancsalítani időtlen-időig. Az első ős, akire vissza tudja vinni, balszemén volt kancsal. Befelé nézett mindig s szemé nagyon gyöngye volt. Rendes szemű asszonyt vett feleségül és egyetlen fiának ugyanolyan lett a szemé, mint az apjáé volt. A fiu házasságából, noha szintén épszemű nőt vett feleségül, szintén kancsal fiu származott. Már a dedunokának két nőtestvére is volt és érdekes dolog, hogy a fiu ismét kancsalitott, a lányok nem. Ellenben, mi történt? A lányok, akiknek rendes szemük volt, szintén rendes szemű férfiakkal mentek nőül és gyermekeik megint kancsalitottak és pedig befelé és csakis balszemükön. E szem pedig felettebb gyenge volt. Hogy a fiu gyermekei egytől-egyig kancsalok, az ezekután természetes. Ebből szűri le aztán a német tudós, hogy a kancsalság örökletes. Lehet, hogy abban a családban az, de általános tételt felállítani nem lehet.

Tiltakozás egy árverés ellen. A Németországban megjelenő »*Taunisboten*« című lapban nemrég egy hirdetés jelent meg, amelyben egy szegénykórház igazgatósága árverést tűzött ki a kórház összes ingóságaira. Eszerint mintegy nyolczvan betegszoba berendezése került volna árverés alá egy oly intézetből, amelyben közel félszázad óta tüdőbetegeket kezeltek. Ágyak, divánok, lószőrmatraccok az árverés tárgyai. Az árverés ellen az utolsó perczben kérvényt adtak be és így akadályozták meg az ostobául veszedelmes tervnek végrehajtását.

elpuhulna hülékennyé válnék! *A tüdőrészt pedig olyan ember kapja meg leghamarabb, a ki könnyen meghül.*

A test edzését, meghülések ellen való megvédését, a sok szabad levegőn létel mellett legjobban a hideg vízben mosdás, fürdés mozdítja elő. A hol folyó, patak, tó van, ott az enyhe évszakban minél bővebben kell élni az alkalommal, hogy sekélyes helyeken az uszni nem tudók is hűvös fürdőt vegyenek, gyermekeinket pedig lehetőleg mind uszni taníttassuk. Erre ma már vidéki helyeken is többnyire megvan a lehetőség. A hol nincs nagyobb víz, ott a kut állott vizével mossa le magát mindenki naponta reggel tetőtől-talpig, gyorsan végigdörzsölve vagy dörzsöltetve magát a vízbe mártott törülközővel vagy lepedővel.

(Folyt. köv.)

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

A fűtő szövetség hivatalos lapjának a »Vontatás«-nak megjelent a 2. száma, a mely a nagy arányokban megindított szervezkedés első lépéseiről számol be. Az ország minden részéből közöl tudósításokat, a melyek mindegyike az eszme terjedését jelenti. Kivánjuk, hogy a nagy kedvvel megindult munka, kitarlóan folytatódjék, míg teljes eredmény nem jelenkezik.

A választmányi ülés az alapszabályokban kikötött 3 évi tagsági kötelezettséget 1 évre szállította le s így megfelelt a számos oldalról felhangzott indokolt óhajoknak. Látjuk, hogy a szövetség a szervezkedésben eleven, mozgékony s a kellő körültekintéssel mindig a helyes utat találja el. Ez szép reményre jogosít a továbbiakra nézve.

Gyermekrabló sas. Rendesesen mesebeszédnek mondják, hogy a kőszáli sas gyermekeket is elragad. A napokban ez az eset mégis megtörtént. Langsenben egy tizenhét éves hónapos kis gyermeket, amint a szabadban aludt, egy sas felragadta. A faluban rögtön észrevették a bajt és akik tudták, hogy hol van a sas fészke, siettek fel a hegyre, remélvén, hogy még életben találják a szegény apróságot. Meg is találták őt később a fészekben, de iszonyuan szétroncsolva, holtan.

Rabszolgavásár. A csári birodalomnak vannak még oly félreeső zugai, ahol a rabszolgavásár barbár intézménye még mindig virul. A hatóságok jól tudják ezt, de szemet hunynak előtte. A Kaps vidékén levő Sumba völgyben évente többször van embervásár. Főleg elrabolt perzsa nőket adnak el, akiket különféle munkára lehet felhasználni, mert igen ügyesek. Persze rabságba ejtett férfiakat is eladnak, akikkel a vevők rosszabbul bánnak még barmaiknál is. Az orosz kerületi főnököknek, Ussakovszkynak tudomása van erről, és hogy tessék, lássék, tett ellene gátló intézkedéseket, de azért az embervásár folyik tovább. Hogy is nem, mikor maga egy csendőrhadnagy is, egy Hoffenhausen nevű német származású orosz szintén vásárolt nemrégiben egy perzsa rabszolgánót

Megevett egy kalapot. Párisban most jól mulatnak egy uron, aki kellő komolysággal azt állítja, hogy ő egy női kalapot evett meg. Mikor kérdezték, miként lehet ez, elmagyarázta »A napokban egy postacsomagot kaptam, melyben három ten-

geri fecske feküdt. Ugyancsak sivar vadász-zsákmány, gondoltam magamban, de minthogy ajándéklónak nem rézik a fogát, odaadtam a szakácsnőnek, csináljon belőle valamit. El is készítette, szalonnával megspékeltte, finom mártást adott hozzá és bár nem valami nagyon izlett, mégis megettem. Másnap kapok a barátomtól egy levelet, melyben arra kér, hogy a három tengeri fecskét, legyenek oly jó, tömessen ki, mert azt feleségének új kalapjára különleges dísznek szánta.«

A különcz Mark Twain. A nagy amerikai humorista a télen, mikor az utcákon jeges szél dühöngött, fehér flanel öltözetben ment a kongresszus ülésére. Persze mindenki csodálkozott ezen és csakhamar egy sereg fiatal képviselő vette körül. Iréfásan kérdezve, vajjon öreg korára új divatot akar-e teremteni. »Eszem ágában sincs — felelte Mark Twain — de nem látom át, miért keil az embernek a természet utmutatása ellenére csupa egyhangu szürke színű mezbe bujni. Miért nem érvényesül öltözeteinken is az a színváltoztatosság, amely a természetben kifejezésre jut? Mikor nyilvános alkalmakkor a férfiakat csupa feketében látom, mindig holló- és varjusereg jut az eszembe. A legczélszerűbb öltözeti, amit valaha láttam, a Sandwich-sziget lakóié — tette hozzá a humorista. — Ott ugyanis különös ünnepi alkalmakkor senki sem vesz magára egyebet, csak egy — szemüveget.

A perzsa sah otthon. Mussaffir Eddin, a perzsa sah, nagy beteg és alighanem már utolsó napjait éli. Ez alkalommal angol lapok felelevenitenek egyes epizódokat a sah életéből és háztartásáról. A sah palotájának berendezése a keleti pompa valóságos csodája. Trónszéke vakító drágakövekkel van díszítve, amelyeknek értékét 40–60 millió koronára becsülik. A trónteremben van a híres földgömb, melyet a mostani sah atyja készíttetett és melyen minden ország más és más drágakövel van kirakva: a tenger zöld smaragddal, Perzsia türkizzel, India amethisttel, Afrika rubinnal, Angol- és Franciaország gyémánttal. A sah ennyi pompa között valósággal lomposan él. Szürke házikabátját egész nap hordja, abban fogadja ministereit, abban sétál gyönyörű parkjában. Legjobban papucsban szeret járni és még a koronatanácsokon is teljes házi öltözetben jelenik meg. Mondják, hogy első nejét azért üzte el az udvarból, mert a szemére hányt neki, hogy napokon át nem mosakodik. A sah naponta hat órát szentel az államügyeknek, minden fontosabb levelet maga diktál, minden táviratot felvoivastat magának, a munkából tehát kiveszi a maga részét. A sah nagyon gyanakvó természetű és minthogy sok ellensége van, attól fél, hogy megmérgezik. A konyha tehát egyik herczeg gondjaira van bízva, akiben az uralkodó feltétlenül megbizik. Minden ételt lepecsételt ládikában hoznak a sah asztalára, nehogy a konyhától a sah ebédlőterméig vezető uton valaki mérget hintsen bele. Minden ebédje negyvenötven apró fogásból áll, de alig érint meg többet öt-hatnál. Minthogy Perzsiában villát és kést az étkezésnél nem használnak, a sah is ujjáival eszik. A sah szenvedélye a fotografálás és napjában husz-harmincz felvételt is csinál. Naponként egy órát a kertben tölt, ahol kézi ásót és kapát vesz kezébe és egyes virággyakat maga rendez. A sah mindenben mértékletes, nem úgy, mint az apja, aki a bor

elvezetének tulságosan is hódolt. Mussaffir Eddin háremében mindössze hatvan hölgy van, míg apja közel 1700 hölgyet tartott.

Aforizmak. Egy szellemes osztrák író, Unger József, aki kiváló jogtudós is, a napokban »Tarka megjegyzések« címmel egy kis kötetet adott ki. Az egyes munkában több érdekes aforizma is van, amelyekből itt közlünk néhányat: »Aki a bizelgéseket elbirja, az nem érdemli meg, — aki megérdemli, nem birja el.« — A legfontosabb nőkérdés a férjkérdés.« — Hányszor mossa egyik kéz a másikat és mégis mind a kettő piszkos marad.« — »A görög a szépség nyelve, a latin méltóságé, az olasz a szerelmé, a francia a kecsessége, a spanyol a büszkesége, az angol a humor nyelve.

Az ember bőre. Korunk legkiválóbb orvosainak egyike minap azt a kijelentést tette, hogy a betegség magában nem csapás, hanem a természet jótéménye, amely az egészségért való testi küzdelmet juttatja kifejezésre. Ha nem volna betegség, az egészség állapotának legkisebb zavara is halálos lenne. Sokan különösnek és szokatlannak találják ezt a kijelentést, de alapos megfigyelés és gondolkodás után mindenki el fogja ismerni jogosultságát. Vegyük csak például a bőrbetegség jelenségeit a skarlátnál és kanyaronál. Ha ennek a betegségnek a külső jele hiányozna és ha nem volna láz, amelynek segítségével majdnem fizikai pontossággal lehet a betegség fokozatát megállapítani, akkor a szegény betegek állapota igen válságos volna. A bőr a test egészségének az őre. A legtöbb megbetegedésnél a bőr juttatja tudomásunkra a betegség nemét és forrását. Egy newyorki kórház jeles orvosa, dr. Bulkly, a rákbetegség híres kezelője, a bőr figyelmeztető jeléről igen tanulságos értekezést írt egyik amerikai orvosi szaklapba, amelyben mindazokat a betegségeket felsorolja, amelyeket a bőr elváltozásáról lehet megismerni. A tudományos értekezés az ekcéma fejtegetésével kezdődik. Dr. Bulkly érdekes példákkal magyarázza, hogy milyen veszedelmes következése lehet annak, ha a betegséget nem ismerik föl. Ezekkel a példákkal bizonyítja továbbá, hogy a bőrbetegséget többnyire tévesen kezelik, mert csakis bőrkiütésnek, nem pedig egyszersmind az egész testi szervezet megbetegedésnek tekintik. A kiváló orvos azt állítja, hogy az ekcéma majdnem mindig az idegrendszer fizikai bomlását jelzi. A beteg gondos megvizsgálása igen sokszor életmódjának komoly hibáit tárja az orvos szeme elé s elárulja, hogy ezeknek a hibáknak a folytatása lehetetlenné teszi a teljes gyógyulást. Egy másik bőrbetegség, amelyet a tudomány akné, a köznyelv pedig pörösenés néven ismer, igen el van terjedve. Ezt a betegséget ritka kivétellel csak félvállról veszik, alig ügyelnek rá és általánosan a fiatal korral járó kellemetlen jelenségnek tekintik, ahelyett hogy benne a bőr figyelmeztető jelét látnák. Ez a bőrkiütés igen gyakran nagy anyagcsere zavarnak a biztos jele, amely a hibás életmóddal és táplálkozással van összefüggésben. A betegség kezelése tehát hibás volna, ha az orvos csak a bőrkiütést, nem pedig az egész embert akarná gyógyítani. Még felületesebben bánnak az emberek az ugynevezett sömörrel, amelyet némely vidéken egyenesen az egészség kiütésének tartanak, mivel e beteg teljesen egészségesnek látszik. Pedig éppen ennek a kiütésnek hosszabb tartama, vagy többszöri ismétlődése okozza a

veszedelmes idegkimerülést. Nagyon sokat lehetne még mondani a bőrnek más beteges elváltozásairól, amelyeket nem lehet mind megnevezni, csak egyet kell még ezek közül kiemelni, amelyet szintén teljesen jel ntektelennek tart a közhit: a kelés. Erről azt szokták mondani, hogy mennél több keletkezik a testen, annál egészségesebb az ember, mivel a kelés megtisztítja az embert a rossz nedvek'ól. Pedig azt a betegséget is komolyan kellene venni, mert a genny-bakteriumok jelenléte a testen mindig nagyon veszedelmes és a megfertőzést igen előmozdítja. Ezért a bőr figyelmeztetésére mindig kellene ügyelni és az orvosoknak nem volna szabad elmulasztania, hogy figyelmét a beteg közérzésére is kiterjessze.

A szem. Ismeretes egy természettudósnak az a mondása, hogy egy optikus sem vállalkoznék oly alkalmatlan készülék elállítására, mint amilyen az emberi szem. Általában a szem látóképessége gyöngül meg leghamarább a korról, s a történelem számos olyan esetet jegyzett fel, amikor híres férfiak úgy az ó- mint az uj-korban magas életkort értek el, anélkül, hogy más szervük meggyöngült volna, mint a szemük. Mózes öt könyvében azonban a következőket olvassuk: »És Mózes százhusz éves lett, amikor meghalt. Szemei nem voltak megtörve s ereje a régi volt.« Ezenkívül is egész sereg adatra akad a tudomány, amely amellett bizonyít, hogy sokszor az agastyánok is teljes birtokában vannak szellemi képességeiknek. Érdekes, hogy az ilyen esetek főleg az alacsonyabb emberfajoknál gyakoriak, aminthogy ezeknél általában sürűbben fordul elő a magas életkor, mint a kulturnépeknél. A Popular Science Monthly például említést tesz egy néger nőről, aki 1906. januárjában halt meg Filadelfiában és egészen jól emlékezett arra, hogy Valley Forgeban látta a nagy Washington. Ekkor pedig, rokonai állításai szerint, 135 éves volt. Továbbá 1885-ben egész sereg kaffer élt még, akik harcoltak 1818-ban. Burton megismerkedett egy törzsfőnökkel 1857-ben, s már mint nagyon öreg embert írja le. Tizennyolcz évvel később ismét találkozott vele. Még ekkor is törzsfőnök volt s az elmúlt tizennyolcz év nyomát alig lehetett rajta észrevenni. Hasonló esetet tapasztalt Délamerikában Humboldt is. Limában tartózkodott s éppen ebben az időben halt meg ott egy indián, aki 143 éves lett. Ez 130 éves korában megvakult, de amíg csak valamit látott, naponta három-négy mértföldet gyalogolt. Humboldt elmondja még, hogy öt éves mexikói és délamerikai tartózkodása alatt sohasem látott törődött öreg embert. Ezek a megfigyelések természetesen egységes fajokra vonatkoznak, míg olyan népeknél, ahol a faj keveredett, ez nincs így, nem szólva azokról az európaiakról, akik tropikus vidéken telepedtek meg. Igen nevezetes, agkori erejét tekintve, az amerikai Work Dávid, aki 1905-ben mint 102 éves ember halt meg Fredrictonban. Községében mindvégig nevezetes szerepet játszott s utolsó perczéig élesen látó szemei voltak.

Rabok kiváltása. A középkorban töméntelen ravaszsággal jártak el a rabok kiváltása körül. Fel- emlitünk egy esetet, mely abban az időben sok diplomáciai tárgyalásra adott okot. Szócs Gergely nevű egri huszár 1567. július 11-én Forgács Simon egri főkapitánnyal megszerződött, hogy a budai Mojzes nevű gazdag kereskedőt kézrekeríti. Mivel ezidőben a törökkel kötött fegyverszünet még ér-

vényben volt s a békealkudozások javában folytak. Forgács a zsidó ügyét a haditanácsnak is bejelentette. Azután Szöcs Gergelyvel együtt Bécsbe ment, hol a haditanács előtt új egyezséget kötöttek, mivel a zsidó sarchából az is részt követelt. Forgács eleendő huszárt bocsátván Szöcs Gergely rendelkezésére, ez munkához látott. Hogyan kerítette kézre Mojzes zsidót, nem tudjuk; azonban Musztafa budai pasa 1567. szeptember 9-én már panaszkodik Salm generálisnak, hogy »ismég ottan hamar Keviből egy áros zsidót lopának ki«. Szeptember 24-én ugyanó már követeli Miksa királytól, hogy az ellopott zsidót adják ki, mert különben a budai zsidók a szultánhoz mennek panaszra. Mivel Musztafa pasa a zsidó kiadását mindig hevesebben követelte, a király nem tehetett egyebet, minthogy meghagyta Forgácsnak, hogy a zsidót bocsássa el Eger várából. Forgách azonban azt felelte, hogy Mojzes nevű zsidó rab Egerben nincs. Erre a budai pasa követelésére biztosok mentek oda, hogy a törökök megbízottjaival együtt meggyőződjenek róla, csakugyan nincs-e ott Mojzes? Gondolhatjuk, hogy hiába keresték. Mivel azonban Mojzes nemsokára levelet irt Eger várából, újra biztosokat küldtek ki, de újra csak nem találtak ott a zsidót. E különös dolognak magyarázatát maga Mojzes így adja elő: »Forgách megesküdött, hogy engem sohasem látott, rólam sohasem hallott; pedig az ő emberei loptak el engem Ráczeviből s egyenest Eger várába vittek. Mikor a biztosok engem ott kerestek, akkor Szarvasköre vittek s ott jól megkinoztak. Mivel féltek, hogy itt is megtalálnak, Turutza nevű városkába czipeltek és ott Tiputi István nevű nemes elrejtett. Egész télen ott voltam. Mikor ő felsége emberei jöttek keresni, ismét elrejtettek. Majd Bathory Istvánhoz küldöttek, de ő nem volt otthon, kapitánya pedig el nem fogadott. Erre Új helybe vittek. Majd mikor a vizsgálat elmúlt, ismét Eger várába szállítottak. Azt hívének, hogy a biztosok még itt vannak, éjjel-nappal ordítottam, hogy kiáltasomat meghallják. Ez is hiába volt, mivel lánczot tettek a nyakamra. Karácsonykor Bécs felé vittek, de Bécsbe nem bocsátottak, nehogy ő felsége elé juthassak«. Mivel ezalatt Mojzes tudta nélkül kilenczezer forint sarchot fizettek érte pénzben szabadon bocsátották. Most meg a budai pasa a pénzt kezdte követelni. De erre hiába várt, mert Forgách, a haditanács, meg Szöcs Gergely osztották szét egymás közt a pénzt. S ezen nem lehetett segíteni. Jellemző az osztás módjára, hogy Forgács 5000 forintot, a haditanács 1000 forintot vágott zsebre, a többit Szöcs kapta. Bizony, így ment ez abban az időben.

A kámfor. A kámfort leginkább a kámforfából nyerik és nem más, mint éterikus olaj, mely e kámforfában fejlődik. Szintelen, sajátos szaga, könnyen ég. A kámforfa hazája Japán és Kína. Legtöbb kámfort Formóza szigete szolgáltatja. A nagy külkereskedelem innen viszi a legtöbb mennyiséget. A kínaiak már mintegy 200 évvel ez-előtt szállották meg e szigetet és nagyban föllendítették a rizs és teatermelést, mely természetesen a kámfortermesztés rovására történt. Formozának ősnépe, mely a maláji fajhoz tartozik, a műveltségnek igen alacsony fokán áll és mindig hátrább és hátrább vonult az idegenek és a kultúra elől, a sziget belsejének magas hegyei közé. És így a kámfort termő helyekhez — melyek a sziget belsejében vannak, —

igen nehezen lehet hozzájutni. A kámforkészítéshez szükséges fakat már akkor döntik le, mikor alig 3–4 láb átmérőjű vastagságra nőttek. A levágott fának felsőbb részét, mely kevés kámfort tartalmaz, rendszeren a helyszinén hagyják és csak akkor értékesítik, ha olcsó közlekedési helyen például nagyobb folyó mellett fekszik, ekkor leusztatják az olcsóbb vidékre, ahol azután más ipari célokra használják fel. A kámforpárolók szertesztét állanak a kámforfa erdőben és legnagyobb részt igen egyszerű, mondhatni kezdetleges szerkezetűek. De nemcsak ebből a kámforfából szerzik a kámfort, hanem előállítják az óriási törzsű Dyralanops camphorfákból is, mely különösen Szumátra és Borneó szigetén honos, melynek termékét, mint — az általánosan ismert pacsulira emlékeztető — kellemes illatú füstölő anyagot, csak vallásos és más ünnepi szertartásokon használják. Ez a borneói kámfor, amely e nevét Szumátra sziget egy városától, Barosztól kapta. Ez a kámforfaj igen keresett és drága árucikk és a kínai piacokon 89-szorta drágább, mint a másik. Így tehát nem csoda, ha ebből Európára semmi sem jut. Japánból közönséges kámforból évenként körülbelül 26–32 ezer métermázsát visznek ki Formóza szigetéről pedig 2–11 ezer métermázsát, melyből egyedül Németországba körülbelül 5 millió korona értékű kámfort vittek be.

A kancsalitás. Sok szó esett már tudós orvosok körében arról, öröklődik-e a kancsal állapot vagy nem. Ennek szentel most egy német tudós hosszadalmas cikket a Münchener Med. Wochenschriftben. Azzal a szentenciával zárja, hogy erősen öröklődő valami a kancsalitás. Állítása igazolására utal egy ottani közismert családra, melyben már a 6–7-ik generáció is kancsalit és fog is bizonyára kancsalitani időtlen-időkig. Az első ős, akire vissza tudja vinni, balszemén volt kancsal. Befelé nézett mindig s szeme nagyon gyöngye volt. Rendes szemü asszonyt vett feleségül és egyetlen fiának ugyanolyan lett a szeme, mint az apjáé volt. A fiu házasságából, noha szintén épszemű nőt vett feleségül, szintén kancsal fiu származott. Már a dedunokának két nőtestvére is volt és érdekes dolog, hogy a fiu ismét kancsalitott, a lányok nem. Ellenben, mi történt? A lányok, akiknek rendes szemük volt, szintén rendes szemű férfiakhoz mentek nőül és gyermekeik megint kancsalitottak és pedig befelé és csakis balszemükön. E szem pedig felettebb gyenge volt. Hogy a fiu gyermekei egytől-egyig kancsalok, az ezekután természetes. Ebből szüri le aztán a német tudós, hogy a kancsalság örökletes. Lehet, hogy abban a családban az, de általános tételt felállítani nem lehet.

Tiltakozás egy árverés ellen. A Németországban megjelenő »Taunisboten« című lapban nemrég egy hirdetés jelent meg, amelyben egy szegénykórház igazgatósága árverést tűzött ki a kórház összes ingóságaira. Észert mintegy nyolczvan betegszoba berendezése került volna árverés alá egy oly intézetből, amelyben közel félszázad óta tüdőbetegeket kezeltek. Ágyak, divánok, lószőrmatraccok az árverés tárgyai. Az árverés ellen az utolsó perczben kérvényt adtak be és így akadályozták meg az ostobául veszedelmes tervnek végrehajtását.

Megtámadhatatlan
kötvény.

50% nyeresé-
részesedés.

„Dordrecht“

ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG

Engedélyezve az 1873. évi november 10-én 21. sz. a. kelt királyi
dekretummal.

Részvénytőke 4,000.000 korona.

Magyarországi fiók :

Budapest, V., Marokkói-utca 2.

Igazgató :

Robitsek Henrik Ferencz.

A „Dordrecht“ az egyedüli társaság,
mely törvényesen kötelezte magát,
hogy
magyarországi üzletének díjtartalékait
magyar értékekben helyezi el.

REFERENCZIÁK :

Magyar általános hitelbank,
Pesti magy. kereskedelmi bank
Budapesten.

Kedvező feltételek.

Jutányos díjak.